

HYDREF 2025

Cynigion Gwella Adroddiadau Archwilwyr Allanol

Allwedd i'r casgliadau –

1. **Ar waith** – cytundeb neu gynllun gweithredu yn ei le er mwyn ymateb i'r argymhellion a gwaith wedi dechrau.
2. **Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus** - cynllun gweithredu i ymateb i'r argymhellion yn cael ei wireddu ond gellir dadlau na wnaiff y gwaith o gyflawni'r argymhellion byth orffen am ei fod yn waith parhaus.
3. **Wedi ei gwblhau - argymhellion wedi eu gwireddu.**

RHAN 1 – Adroddiadau lleol neu ranbarthol sy'n asesu gwaith Cyngor Gwynedd

1. **Trefniadau ar gyfer ymateb i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021**
Cyngor Gwynedd
Adroddiad lleol i Wynedd gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd Tachwedd 2022
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad sydd yn parhau i fod angen sylw:

- i) Diweddariad ar recriwtio'r holl aelodau lleig angenrheidiol.
- ii) Trefniadau darparu hyfforddiant i aelodau'r Pwyllgor.
- iii) Ar lefel ranbarthol Gogledd Cymru, cadarnhau'r trefniadau craffu, pwerau benthyg a statws TAW y Cyd-bwyllgor Corfforedig

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

1. Yn dilyn ymgyrch recriwtio pellach, mae pob sedd aelod lleig ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bellach wedi ei llenwi.
2. Mae meysydd hyfforddiant wedi cael eu hadnabod yn y gweithdy ar 3 Ebrill 2024.
3. Mae trefniadau craffu, pwerau benthyg a statws TAW y Cyd-bwyllgor Corfforedig i gyd bellach mewn llaw. Mae'r chwe Cyngor yng ngogledd Cymru bellach wedi cymeradwyo trefniadau craffu y Cyd-bwyllgor Corfforedig ac mae trefniadau ar waith i sefydlu'r Cyd-bwyllgor Craffu ar y Cyd.

Casgliad:

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus.

2. Gosod Amcanion Llesiant – Cyngor Gwynedd

Archwilio Cymru

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad:

A1

Cyflawni amcanion llesiant

Dylai'r Cyngor sicrhau bod y gwaith o bennu'r gyllideb neu lunio cynllun ariannol tymor canolig yn cyd-fynd yn glir ag amcanion llesiant newydd y Cyngor, fel bod eglurder ynghylch sut y gallai targedau arbedion neu ansicrwydd ariannol hysbys yn y dyfodol effeithio ar ei allu i gyflawni ei amcanion llesiant cyfredol.

A2

Mesurau a threfniadau monitro priodol

Dylai'r Cyngor sicrhau ei fod yn datblygu mesurau canlyniadau priodol ac yn monitro, adrodd a chraffu'n effeithiol ar y cynnydd sy'n cael ei wneud o ran cyflawni ei amcanion llesiant cyfredol.

A3

Gwella llesiant a chael effaith eang

Dylai'r Cyngor fapio sut y gallai gwaith y Cyngor gefnogi amcanion partneriaid, ac i'r gwrthwyneb, wrth bennu amcanion llesiant ar gyfer y dyfodol fel y gall adnabod cyfleoedd i gydweithio ag eraill.

A4

Cynnwys ac ymgynghori

Dylai'r Cyngor ymestyn ei rwydweithiau rhanddeiliaid wrth osod amcanion llesiant ar gyfer y dyfodol a cheisio cynnwys pobl sy'n adlewyrchu amrywiaeth lawn y sir.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion:

Argymhellion wedi'i derbyn a chynlluniau wedi eu rhoi yn eu lle er mwyn ymateb. Cyflwynwyd y ffurflen ymateb sefydliadol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn y cyfarfod ar y 23ain o Fai 2023.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

A1

Cynllun Ariannol Tymor Canolig wedi ei gymeradwyo gan y Cabinet yn eu cyfarfod ar y 14 o Fai 2024. Cynllun Tymor Canolig newydd ar gyfer cyfnod o 3 blynedd sy'n cychwyn ar 1 Ebrill 2026 wedi ei gymeradwyo gan y Cabinet yn ei gyfarfod ar y 16 Medi 2025.

A2

Y gwaith o adolygu mesurau yn digwydd yn barhaol tra mae cerrig milltir ac allbynnau wedi eu hadnabod ar gyfer prosiectau blaenoriaeth Cynllun y Cyngor, ac mae'r cynnydd yn eu herbyn yn cael eu hadrodd i gyfarfodydd herio a chefnogi perfformiad bob deufis. Ers mis Mehefin 2025 mae adroddiadau perfformiad Aelodau Cabinet yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgorau Craffu perthnasol. Bydd hyn yn golygu bod trefniadau craffu ar berfformiad gwaith dydd i ddydd ynghyd a chynnydd ein prosiectau blaenoriaeth yn eu lle er mwyn monitro cynnydd o ran cyflawni ei amcanion llesiant cyfredol.

A3

Mae mapio heriau a bygythiadau bellach yn eitem sefydlog ar raglen waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Esiamplau lle mae hyn wedi arwain at adnabod cyfleoedd i gydweithio a gweithredu ar hynny yw meysydd bod yn fwy gwybodus am drawma, denu pobl ifanc i swyddi lle mae'r Gymraeg yn angenrheidiol, a gweithredu ar y Siarter Teithio Llesol drwy rannu adnoddau ac arferion da.

A4

Canfuwyd ei bod yn medru bod yn anodd iawn i gynyddu cynrychiolwyr o wahanol grwpiau nodweddion ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb ac er bod ymdrechion yn parhau i geisio gwneud hyn rydym hefyd rydym yn buddsoddi amser ac adnoddau i sicrhau mewnbwn trwy dargedu grwpiau nodweddion penodol pan fyddwn yn cynnal ymgynghoriadau.

Fel y nodwyd pan yr adroddwyd ddiwethaf bu'r Cyngor yn rhan o Arolwg Preswylwyr Cenedlaethol ar ddechrau 2025 a derbyniwyd dros 3,000 o ymatebion (sydd llawer yn uwch na'r ymateb arferol i ymgynghoriadau). Mae bwriad i barhau i gynnal arolwg o'r fath gyda preswylwyr i'r dyfodol yn flynyddol neu bob yn ail flwyddyn.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus

RHAN 2 – adroddiadau cenedlaethol neu gyffredinol sy'n berthnasol i Lywodraeth Leol

1. Amser am newid – Tlodi yng Nghymru

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Tachwedd 2022
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad sydd angen diweddariad –

Argymhelliad 2

Strategaethau, targedau ac adroddiadau ar berfformiad lleol ar gyfer mynd i'r afael â thlodi a'i leddfu

Ym Mharagraffau 2.13 – 2.23 a Pharagraffau 3.33 – 3.35 rydym yn amlygu bod cynghorau a phartneriaid wedi blaenoriaethu gwaith ar dlodi, ond bod y cymysgedd o ddulliau a thirwedd cyflawni gymhleth yn golygu bod uchelgeisiau, ffocws, camau gweithredu a blaenoriaethau'n amrywio'n eang. Rydym yn tynnu sylw at y ffaith bod gwerthuso gweithgarwch a'r modd yr adroddiad ar berfformiad hefyd yn amrywiol gyda llawer o fylchau. Rydym ni'n argymhell bod y cynghorau'n defnyddio eu Cynlluniau Llesiant i roi ffocws cynhwysfawr ar fynd i'r afael â thlodi i gydlyn eu hymdrechion, diwallu anghenion lleol a chefnogi'r targedau a'r camau gweithredu yn y cynllun cenedlaethol diwygiedig. Dylai hyn:

- gynnwys camau gweithredu lleol CAMPUS gyda mwy o bwyslais ar atal;
- cynnwys cynllun adnoddau manwl ar gyfer oes y strategaeth;
- cael ei ddatblygu gydag ymwneud gan bartneriaid eraill yn y sector cyhoeddus, y trydydd sector, a'r rhai sydd â phrofiad o dlodi;
- cynnwys set gadarn o ddangosyddion a mesurau canlyniadau cyson i gynyddu dealltwriaeth am dlodi yn lleol; a
- bod yn destun adroddiadau cyhoeddus blynyddol er mwyn gallu bod â golwg system gyfan ar dlodi'n lleol i helpu i wella'r broses gyflawni a chymorth.

Argymhelliad 5

Mapio profiadau i greu gwasanaethau cynhwysol i bobl mewn tlodi

Ym Mharagraffau 3.2 – 3.6 rydym yn tynnu sylw at y ffaith bod pobl mewn tlodi yn aml mewn argyfwng, yn ymdrin â materion personol a materion sy'n llawn straen, ond maent yn aml yn ei chael hi'n anodd cael gafael ar gymorth gan gynghorau oherwydd y ffordd y caiff gwasanaethau eu dylunio a'u darparu. Rydym yn argymhell bod cynghorau'n gwella eu dealltwriaeth am 'brofiad personol' eu trigolion trwy eu cynnwys mewn modd ystyrlon wrth wneud penderfyniadau gan 'fapio profiadau' a/neu ddefnyddio 'Comisiynau'r Gwirionedd am Dlodi' i adolygu a gwella hygyrchedd gwasanaethau'r cyngor a'r defnydd ohonynt.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Argymhelliad 2

Bu i Cyngor Gwynedd gynnal gweithdai gyda Sefydliad Bevan i ddau haen o staff ar draws sefydliadau'r BGC yn 2024 – staff rheng flaen a staff lefel gweithredol. Byddwn hefyd yn cynnal gweithdy ar lefel strategol i Brif Weithredwyr y sefydliadau cyhoeddus fydd yn defnyddio data ac astudiaethau achos lleol. Erbyn hyn rydym yn cydweithio yn rhanbarthol ac yn debygol o ddefnyddio'r gwersi dysgu o'r sesiynau ar dlodi a gynhaliwyd ar gyfer aelodau BGC Conwy a Dinbych.

Argymhelliad 5

Mae Cydlynnydd Cynhwysiad a Threchu Tlodi wedi ei phenodi ac mae Gweithgor Cefnogi Pobl trawsadrannol wedi ei sefydlu. Mae'r gweithgor yn llywio rhaglen waith cefnogi pobl y Cyngor gan gynnwys yr agenda trechu tlodi a gwella mynediad i gyngor a gwasanaethau. Mae gweithredu y rhaglen waith cefnogi pobl yn rhan o waith parhaus y Cyngor sy'n digwydd yn drawsadrannol. Mae'r Cyngor hefyd yn ariannu a chydweithio yn agos gyda rhwydwaith o bartneriaid sy'n gweithredu fel hybiau cymunedol sy'n helpu pobl i gael mynediad haws i gefnogaeth, gweithgareddau a gwasanaethau yn eu cymuned. Mae'r wefan Help gyda Costau Byw yn rhoi gwybodaeth am y cymorth sydd ar gael mewn un lle. Mae prosiect Gafael Llaw yn cael ei beilota ar hyn o bryd gyda bwrdd cyfeirio Galw Gwynedd yn mynd y filltir ychwanegol er mwyn canfod os oes cymorth pellach y gellir ei roi i grŵp bach o bobl sy'n cysylltu. Bydd dysgu o'r prosiect yma yn galluogi i ni adnabod maint y galw am y gwasanaeth yma.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus.

2. Gofal Brys ac Argyfwng: Llif allan o'r Ysbyty – Rhanbarth Gogledd Cymru

Adroddiad gan Archwilio Cymru

[Dolen i'r adroddiad](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad:

Ceir 16 o argymhellion yn yr adroddiad – ceir y manylion llawn yma: [Dolen i'r adroddiad](#)

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

Adroddiad rhanbarthol ydi hwn i Ogledd Cymru, a paratowyd ymateb ar lefel rhanbarthol i ddelio gyda'r argymhellion. Cafwyd trafodaeth ar hwnnw yng nghyfarfod y Pwyllgor

Llywodraethu ac Archwilio ar 10 Hydref, 2024. Cytunwyd bryd hynny y byddai diweddariad ar yr argymhellion yn cael ei ddarparu i'r Pwyllgor ymhen 12 mis.

Mae camau gweithredu ar waith, a darparwyd adroddiad ar y cynnydd i'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol fis Mawrth, 2025 oedd yn cynnwys cyfeiriad at Bolisi Rhyddhau o Ysbyty newydd. Bydd diweddariad pellach yn cael ei ddarparu i'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol yng ngwanwyn 2026.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus. Mae hwn yn cael ei arwain gan y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol, fydd hefyd yn monitro cynnydd.

Adroddiadau newydd ers Ionawr 2025

Yn dilyn penderfyniad y Pwyllgor fis Ionawr 2025, pan gyhoeddir adroddiad allanol bydd “ymateb sefydliadol” yn dod i'r Pwyllgor hwn, ac yna bydd yr adran berthnasol yn cael hyd at 12 mis i gyflawni unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol, cyn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor hwn eu bod wedi eu cyflawni.

Bydd hyn yn sicrhau ein bod yn ymateb yn brydlon i argymhellion allanol, ac yn osgoi sefyllfa, fel sydd wedi digwydd yn y gorffennol, ble mae diweddariadau cyson yn cael eu darparu i'r Pwyllgor ynglŷn a'n ymateb dros nifer fawr o flynyddoedd.

Yn ogystal, bydd cam ychwanegol yn cael ei gyflwyno ble bydd y broses Herio a Chefnogi Perfformiad yn gwirio fod adrannau yn gweithredu ar yr hyn amlinellwyd yn yr “ymateb sefydliadol”, ac yn sicrhau fod unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol yn cael eu cwblhau o fewn y 12 mis.

Dyma'r adroddiadau sydd wedi ei cyhoeddi ers Ionawr 2025, a'r dyddiad y disgwylir i'r Adrannau adrodd yn ôl i'r Pwyllgor hwn:

Teitl yr adroddiad	Awdur	Dyddiad cyflwyno'r ymateb sefydliadol	Yr Adran yn adrodd ar gyflawniad erbyn
Adolygiad Cynaliadwyedd Ariannol – Cyngor Gwynedd	Archwilio Cymru	16 Ionawr 2025	Ionawr 2026
Adolygiad Gofal Cartref – Cyngor Gwynedd	Archwilio Cymru	22 Mai, 2025	Mai, 2026
Ymweliad Gwiriad Gwella â Chyngor Gwynedd	Arolygiaeth Gofal Cymru	22 Mai, 2025	Mai, 2026
Rheolaeth Strategol ar Falansau a Chronfeydd wrth Gefn	Archwilio Cymru	11 Medi, 2025	Medi, 2026